

LA REPRESENTACIÓ DEL MAL EN EL LLENDARI: LA MOLA

Xavier Roviró Alemany

Grup de Recerca Folklòrica d'Osona

Carme Rubio Larramona

Grup de recerca TEXTLICO de la UVic-UCC

Dins les nombroses possibilitats d'analitzar el tema *La representació etnopoètica del mal*, l'objectiu d'aquest treball s'ha centrat en l'anàlisi d'un personatge fantàstic, conegut com la Mola, que és encara força present en l'imaginari d'una bona part de la gent gran d'Osona. La Mola està considerada com la mateixa personificació del mal. L'estudi dels seus trets més significatius s'ha fet, sobretot, a partir de les dades obtingudes a través de disset entrevistes fetes a gent gran de la comarca pels components del Grup de Recerca Folklòrica d'Osona (GRFO) durant el mes de juliol dels anys 1985, 1989, 1991 i 1993. Com es pot observar, es tracta d'un període de temps relativament ampli en què es va parlar amb avis i àvies de les poblacions de Sant Martí de Centelles, Hostalets de Balenyà, Lluçà, Tona, Gurb, Santa Eulàlia de Riuprimer, Vic, Folgueroles, Taradell i Viladrau.

1. La Mola

Des de l'àmbit dels estudis etnològics, Joan Casanova i Joan Creus defineixen aquest personatge com: «una mena de follet de forma indefinida del qual només se sap que és extremadament menut i que el porta el vent, sobretot les bufades fortes de les rufolades temporals» (Casanova i Creus 2000 269-271). Segons diu Joan Amades —en una versió que posteriorment serà recollida per altres folkloristes, per exemple, Solé i Amigó— els efectes de la Mola eren nefastos:

[Les dones] Infantaven un monstre de forma indefinida i variable, amb moltes cames, braços i caps, anomenat mola, que s'afanyava a fugir o entrar altra vegada al cos de la mare. Les moles produïen i provocaven estralls i desventures a dojo i eren de molt mal averany. (Amades 1950-56: 171; Soler 1998: 451-452)

2. El nom

Pel que fa al nom, s'hi troben algunes variants, les més freqüents de les quals són «mola», «molet», i també «millet». Segons el diccionari etimològic de Joan Coromines, «millet és un «Derivat de «mill», que al seu torn deriva del llatí *MILIUM*. L'accepció de *millet* correspon a «un camp de mill» (Coromines 1980-1991: 686-687).

La paraula «mola», que gairebé sempre apareix relacionada amb una societat agrícola, i en concret amb la cultura del blat, té dues etimologies, com expliquen Joan Casanova i Joan Creus:

1) «massa, volum o pes grans» deriva del llatí MOLES, i és un mot d'ús modern en català. La paraula «molècula» en deriva (Coromines 1980-1991: 736-737). Altres derivats *molest* i *molestar*, poden mostrar relació amb altres éssers només referenciats per Amades i anomenats pertenidores. *La coincidència rau en què pertenedor sembla derivar de perténir, és a dir, «molestar»* (Griera 1935-1947: 202-284).

2) en l'accepció «mola de molí» deriva de la paraula *molde*, que ve del llatí MOLERE. Novament té relació amb el món dels cereals. Diuen *Moleta*, quan són de dimensions modestes.

L'Enciclopèdia Catalana inclou una accepció de 'medicina' on es defineix la mola com «Massa carnosa que es desenvolupa en l'úter amb aparences de prenyat i que finalment és expel·lida a l'exterior». Aquesta definició coincideix amb la que proporcionen alguns dels informants. Des d'aquest punt de vista, les històries que podien semblar més o menys fantasioses s'adequarien plenament a les conseqüències d'una patologia determinada.

En el mateix sentit, el diccionari Alcover-Moll defineix la mola com «Carn informe que es congria dins el ventre d'una dona i que té aparences de prenyat; cast. *Mola*. «cranchas, pols s'hi fan /.../ semblant royns /moles diformes / de leges formes / e mostruoses, *Spill* 9623».

3. Altres éssers fantàstics relacionats i localització geogràfica

La Mola també ha estat relacionada amb altres éssers fantàstics que ataquen les dones, com ara l'Empaitadones, l'Esgarrapadones (Berguedà), la Cucala (Ribera d'Ebre), el Gambutzi (Ribera d'Ebre) o la Maruga, la Marota i la Maregassa (Alt Empordà); també el Mal Aire, una mena de dimoni (Lluçanès i Garrotxa) i la Por (Osona i País Valencià). D'aquests, els més pròxims a la Mola, perquè poden afectar específicament l'embaràs de les dones, són l'Empaitadones i la Maruga. Per la seva banda, Joan Amades situa el *molet* o *millet* a la Garrotxa i les Valls d'Olot.

4. Interpretació

Així doncs, per les greus repercussions que ocasiona, aquest ésser, tan petit que pot ser microscòpic, és un dels personatges més malignes de la nostra mitologia. El fet d'afectar la procreació, la descendència, vol dir que ataca una de les funcions essencials dels éssers vius: la reproducció. Se l'ha de relacionar, doncs, amb temes tan essencials com la perpetuació de l'espècie i l'esperança de la continuïtat de la vida humana a la Terra. Per això no és estrany que, pel fet de concernir aquest aspecte tan transcendent, totes les religions se l'hagin fet seu.

Si ens fixem només en la religió cristiana, els primers cristians van recollir del Dret romà el terme *matri-monium*, que fa referència al dret de la dona a tenir fills dins la legalitat. A partir d'aquí l'Església va sacralitzar la procreació, fins a convertir-la en la primera raó de ser del sagrament del matrimoni.

Per la seva agressió contra el projecte reproductiu humà, des de la perspectiva popular, la Mola s'identifica amb el mal i, des de la perspectiva cristiana, amb el dimoni. La presència d'aquest follet no només ateny l'àmbit privat i particular, atès que porta la desgràcia a una família, sinó que té una dimensió social més àmplia, perquè tota la col·lectivitat es veu afectada.

Davant el misteri del naixement d'una criatura deforme, la cultura popular dona una explicació mítica segons la qual s'atribueix aquesta adversitat a un ésser fantàstic, un follet que ataca les dones que es troben en l'època de procreació. Es tracta, doncs, d'una explicació llegendària i fabulosa, que seria vista des del pensament religiós, com una creença pagana i supersticiosa. D'alguna manera es pot dir que creure en la Mola respon a la necessitat de les societats rurals antigues de trobar-li un sentit al fet inexplicable del naixement anormal d'una criatura.

Des del pensament cristià, en canvi, la Mola és un càstig que es rep després d'haver comès un pecat per intercessió del dimoni. La Mola ja no actua per atzar, com ho fan els microbis que causen una malaltia, sinó per una culpa que ha de ser castigada i s'ha de penar. La criatura deforme es converteix davant la societat en la prova fefaent que fa palesa l'existència de pecat. Això implica que darrere del naixement d'una Mola, hi ha algun culpable d'haver cedit a la temptació del dimoni. Aquest pecat el pot haver comès la dona o algun altre membre de la família. Els relats dels informants presenten un certa confusió a l'hora d'explicar de qui és la culpa, atès que no recau pas necessàriament en la mare, sinó que més aviat assenyala el pare o fins i tot qualsevol altre home de l'entorn familiar. El cas és que si la Mola hi apareix, s'entén que pot ser conseqüència de la parafília, és a dir, d'haver tingut un ésser humà relació sexual amb algun animal.

Ara bé, amb el pas del temps, es va produir un sincretisme entre la visió mítica popular i la interpretació cristiana, com va passar en moltes altres ocasions, de manera que en els relats de la llegenda el follet la Mola es pot fusionar perfectament amb la imatge del diable.

5. Però com s'agafava la Mola?

Aquest tipus de follet, pràcticament invisible, atacava sempre dones en edat de ser mares. La Mola es comportava amb traïdoria i actuava de manera sobtada i, sense cap causa justificable, s'introduïa en el cos de la seva víctima. La dona podia quedar «infectada» de diferents maneres: per rebre a la cara una ventada d'aire que contenia el follet; per beure aigua d'una font infectada amb la Mola o per aturar-se a fer les seves necessitats al bosc. El follet aprofitava qualsevol d'aquests moments per introduir-se en el cos de la dona a través de les parts exposades a la intempèrie. Un cop a dins, la picada o mossegada de la Mola originava, passat un temps, que la dona tingués els símptomes de l'embaràs, tot i que en realitat es tractava de falsos indicis perquè l'embaràs no s'havia produït. Quan arribava l'hora del part, la dona no donava a llum un fill, sinó que naixia una Mola, això és, un ésser deforme i monstruós.

6. L'aspecte de la Mola. La confusió freqüent entre la Mola i la criatura

A partir del relats dels informants es pot observar que, de vegades, només s'utilitza el nom de la Mola per al naixement de la criatura, mentre que, en altres ocasions, es distingeix entre la Mola i la criatura com dues coses diferents. Així, en alguns relats, en el part, primer surt la Mola i després el nadó:

Con surt la mola la comadrona ha d'anar a agafar una cosa, un drap, i escanyar la mola i llavorens sortir la criatura. No passa rè. Però si la partera, hi han hagut cassos, i ha sortit la mola i no ho saben i la partera veu la mola, la mola escanya la partera per aquí el coll. Hi ha la criatura a dins, se mantenen tots dos pel mateix llombrígo, la mola i la criatura. Lo què han de menjar més, la mare està més seca i més d'allò però ella té la mola. És un ocell, no ho heu sentit a parlar? És gros, és doble d'un ratapinyat. La meva tia la va tenir. (Remei Casanovas, Vic)

Això és perquè la bèstia es menjava la meitat de la criatura, o sinó tota, se la menjava... Diu que sortia la criatura mig bèstia i mig criatura perquè la bèstia es menjava la criatura. (Dolors Melian, Vic)

Ara bé, el més freqüent és que se nomeni directament com a Mola la criatura deforme. Alguns entrevistats la descriuen segons l'accepció mèdica que apareix en el DCVB, com a «tros de carn» o «bulto»:

Era un embarràs, que sortia una cosa rara. Una dona estava embarassada i quan sortia era una monstro, en deien una mola. Havia sentit a dir que en deien una mola. És un part que surt un tros de carn. (Josep Giralt, Tona)

Aquí a Centelles al carrer del mas hi havia hagut una noia que va tenir una cosa aixís, un bulto. (Lluís Serrà, Els Hostalets de Balenyà)

Els informants sempre volen deixar clar que en aquests casos no s'ha produït cap part, i que una Mola no és una criatura humana: «En ves d'una criatura era una mola» (Dolors Melian, Vic).

En molts casos el nounat pren la forma d'un animal i aquest pot ser descrit amb diferents aparences:

—Se, una criatura! Mira, va tenir un cuc, com un cuc, però, ui ho han amagat molt perquè aquest cuc, con va ser viu, va ser tret, li va sortir una cabellera llarga!

—Ui, no em diguis pas res més! Quin fastig! (Dolors Melian, Vic)

I con estan *embarrassades aixís* se'ls fa una cosa molt rara, una mola. No sé si n'ha sentit a parlar mai, n'ha sentit a parlar mai vostè? Una mola, una mola. És un ocell molt gros, una bèstia com un *ratapinyat*. (Remei Casanovas, Vic)

Una mola jo l'havia sentit a explicar que això només ho podia tenir una dona. Era com una forma, que era com una forma de galàpet. (Jacint Roca, Santa Eulàlia de Riuprimer)

Que diu que era com una aranya, com una aranya molt grossa. (Dolors Melian, Vic)

Una mola... és una cosa que pel que m'he imaginat és com un pop gros amb potes, moltes potes o coses d'aquestes rares.. però llavorens aquesta iaia va explicar que això podien ser de microbis, perquè aquesta gent, generalment sempre havia passat a cases de pagès i poder eren microbis de coses d'allà que quedessin engendrades. Jo que sé. El pare deia que era com un cranc. (Conxita Alemany, Folgueroles)

I va tenir una bèstia. I con va sortir, con va sortir de d'això diu que s'arrampava allà per la paret. (Pepeta Corretja, Santa Eulàlia de Riuprimer)

En altres casos no es tracta d'un animal, sinó d'un ésser que és mig bèstia i mig persona:

Sí, sí que havia sortit un fesom que no tenia cara, no tenia cara de persona tenia cara de bèstia. Pelut, pelut, més ben dit va néixer pelut com una bèstia. (Lluís Serrà, els Hostalets de Balenyà) [...] que havia nascut mig animal mig persona, això sí que ho he sentit a dir. Ho havia sentit a dir a la mare. Que havia nascut mig persona mig gos, això sí que ho havia sentit a dir, i que alguna vaca havia fet mig persona mig vedell també ho havia sentit a dir. Ara jo tampoc he sentit a dir mai: —Goita jo ho he vist. Ara, sentir-ho a dir, sí. (Dolors Vilaró, Taradell)

Des de la panxa en aquí era persona i d'aquí en avall era rest, boc, cabra. I parlava igual que nosaltres. (Remei Casanoves, Vic)

Al Vinyals hi havia hagut una bèstia que era mig cabra i mig persona, sí... Era mig bèstia i mig cabra, deien. (Salvador Parés, Gurb)

Perquè de baix, de baix era el puesto que era bèstia diríem, duia els quatre peus i que a dalt era home. Tenia quatre potes però que el cos era realment un home. Era pelut, era pelut igual que... mira era pelut, que era la cabra. Però si no li haguessis vist el cap. Però sabeu la fresa que fa això? I tenia el cap ben bé de persona, deia. Només el cap. I el coll. Bueno deia que tenia un tros, un tros enlaire aixís, que li pujava que era de persona. Verge santa! (Remei Ferrers, Gurb)

I escolti, allà al Casal, el Casal em sembla que en diuen que també que tenien una cabra que era mitja persona i mitja cabra. I això és veritat, aquí a la Guixa, fa anys. (Pepeta Corretja, Santa Eulàlia de Riuprimer)

7. *El secretisme després del part*

Un dels trets comuns a totes les narracions és el secretisme que s'imposa després del naixement. El naixement es rep com una ofensa o una humiliació i per això la família, avergonyida, procura amagar-lo de la vista de tothom.

De vegades, el mateix personal mèdic que assisteix el part oculta el nounat i en diverses versions sembla que tothom actuï seguint un ritual determinat:

I jo, quan era més jove ja havia sentit a parlar de una mola, però jo una mola sempre em 'via pensat que eren fetilleries. Però esclar aquella iaia al dir-me això li vaig fer explicar. I em va explicar que envès de néixer un fill, una criatura, naixia una bèstia. I aquella bestiola quan naixia, els metges o les infermeres que hi hagués allà, o el qui hi hagués, de seguida li havien de tirar un llençol al damunt, perquè sinó es tirava al damunt de la mare i l'escanyava.» (Conxita Alemany, Folgueroles)

8. *Amagar la criatura o matar-la*

La solució més usual davant d'un naixement d'aquestes característiques devia ser matar la criatura immediatament després del part. Així ho indiquen alguns informants:

La tenien en una palangana i amaguem-ho perquè la gent no ho veiguessin. Comprèn? Ho amagaven perquè la gent no ho sapiguessin i llavors l'amagaven i la mataven, no sé què... (Dolors Melian, Vic)

Ermita i masoveria de Sant Sebastià, situada en terme municipal de Vic, prop de Santa Eulàlia de Riuprimer. Foto: Xevi Roviró, abril 2012.

I el metge va dir: —Aquesta criatura s'ha de matar. I el varen matar. (Lluís Serrà, els Hostalets de Balenyà)

El veterinari els va dir que el matessin i que no diguessin *rè* a ningú. Així m'ho van explicar en a mi, jo no ho havia pas vist. Ara si és *vritat* o mentida, a mi m'ho varen explicar que havia passa això. (Ramon Comte, Sant Boi de Lluçanès)

En alguna ocasió, tot i que no sembla que es tracti d'haver engendrat una mola, la mare va llençar la criatura nounada als porcs, però com que els porcs no es van menjar el cap de la criatura, el crim va ser descobert i la mare va haver d'anar a la presó quan tenia 25 o 26 anys. La van sentenciar a cadena perpètua, però després d'esclatar la guerra la devien deixar anar, perquè l'informant la va trobar a Granollers anys més tard:

Que la noia de Sant Sebastià era, va quedar viuda. Bueno es va casar amb un noi de la Riera i va quedar viuda. I es fotia el mosso i va quedar embarassada. Tenia dues noies però la seva sogra hi estava. Ella no va dir mai *rè*. Con va tenir la criatura va tenir un nen i el va

fotre als porcs, i els porcs s'ho van menjar tot menos el cap. La seva sogra en và donar part. I llavons la van agafar amb ella i la van posar presitària, presitària amb aiga fins aquí —que jo me'n recordo que era joveneta— amb aiga fins a genolls. No sé cap a on, amb unes mines, unes coves... En va anar tot Vic ple. (Dolors Melian Serra, Vic)

Per més esforços que la família feia per amagar la criatura, en una habitació tancada o a la cort dels animals, de vegades la gent acabava per saber-ho, com es veu en aquest relat sobre «la por del Vinyals», un mas a prop de Vic:

Quan va néixer la criatura va néixer cabra i boc. Boc i persona. I per no matà'l el tenien tancat en una cort, li donaven menjar i el tenien amagat i con la gent hi anava no se sabia rè. Ho entens? Però va durar tant temps això que un dia hi va anar una persona i no s'ho pensaven, i menjaven, i aquest animal es va ficar a sota la taula, menjava com una persona. Perquè d'aquí en amunt era persona i d'aquí en avall era boc. Des de la panxa en aquí era persona i d'aquí en avall era rest, boc, cabra. I parlava igual que nosaltres. Jo ho he sentit a dir, això. Perquè la meva tia es va casar, bueno la meva mare era de Santa Eulària, però es va casar la meva tia aquí al Tió, la germana de la meva mare. I el Vinyals ve d'això. (Remei Casanovas, Vic)

De vegades el naixement de la criatura només era conegut per algunes persones concretes de la població, com ara el rector o l'alcalde:

Només ho sabia el rector del poble de Prats i això, però no ho van deixar saber. Quan es va morir el diumenge... es va morir el dia de Sant Antoni, el varen cridar i es veu que ell no hi volia anar aquell en Millà, ara ja és mort, era un metjàs. I aquesta fenòmeno no varen deixar-la veure mai, sempre la varen tenir amb una cort, i no sé si va viure molt. Era a la Font de Lluçà. Ho sabia molt poca gent, l'alcalde em penso que li deixaren saber però... (Vicenç Pujol, Sant Martí de Centelles)

En el cas del mas Vinyals en què la família havia mantingut el nascut de la Mola a casa, amagat, tot i que algunes persones havien descobert la seva existència, per haver-lo vist a la casa o per sentir els crits des de fora, la situació no va canviar fins que va ser descobert per una família molt religiosa que un dia va visitar el mas. Aquesta gent ho va denunciar al bisbat i la jerarquia eclesiàstica, després d'haver fet les comprovacions necessàries va decidir que la criatura s'havia de matar, quan aquesta ja tenia prop de vint anys, per considerar-la encarnació del dimoni:

I això va durar molts anys molts anys i va anar creixent i el tenien com una persona i es veu que a Serrarrica ho van descobrir. Perquè Serrarrica eren molt religiosos i es veu que un dia varen anar els de Serrarrica allà i el varen veure i van dir: —Hi ha una bèstia molt rara al Vinyals, hi ha una bèstia molt rara. Això és que ha passat algo! I llavorens, com que Serrarrica eren molt religiosos, jo..., varen ser denunciats per Serrarrica al bisbat. Llavors el bisbat va anar allà i ho van descobrir. Van entrar a casa i ho van veure i llavons el van matar [ho diu en veu molt baixa]. El van matar. Sí, sí, el van matar. Em penso que ja tenia dinou o vint anys. (Remei Casanovas, Vic)

9. *L'aspecte animal de la Mola*

Així, doncs, recopilant la informació, la Mola podia prendre la forma d'un animal o la d'un ésser meitat animal i meitat persona. Les espècies animals que hi apareixen poden ser diverses, però especialment són aquelles que l'imaginari popular ha considerat tradicionalment com a repugnants, negres i lletges, sovint pel tret característic de l'excés de pèl a la cara i el cos. Molts formen part dels animals que la iconografia religiosa ha utilitzat, des de temps antics, per representar el diable, i en conseqüència, són vistos com la mateixa encarnació del mal. És el cas de la ratapinyada, l'aranya o el cuc, que s'arrossega com la serp.

Al mateix temps, aquests animals, pel fet d'estar vinculats a la foscor, la nocturnitat i el verí, també tenen connotacions que els vinculen amb la mort. Així, per exemple, l'*Enciclopèdia de la fantasia popular catalana* defineix el cuc com l'animal que «té relació amb la Mort, és mortífer, encomana podridura i anorrea allò que toca» (Soler i Amigó 1998: 191). En tot cas, sempre es tracta d'animals considerats repugnats, com passa amb el cuc de cabellera llarga o l'ocell gros, que fa el doble d'una ratapinyada. N'hi ha tot un grup que són amfibis o marins: el galàpet, el cranc, la tortuga i el pop amb moltes potes. D'aquests, per exemple, hi ha el gripau al qual tradicionalment se l'ha considerat monstruós i amb connotacions infernals, com ho recull el refranyer:

Nostre Senyor va fer la granota i el Diable, el gripau; el cranc, quan és androcèfal, amb cos d'animal i el cap humà, és enemic de l'home i segons Isaïes (Is 13,21) serà un dels animals que per l'abundància de pèl devastarà el món a la fi del temps. (González i Alert 2011)

De vegades no es diu quin és l'aspecte de l'animal, sinó només en destaca algun tret que és senyal d'agressivitat, com tenir urpes o bé fa accions que causen terror, com enfilar-se per les parets —fet que, salvant les distàncies, recorda la por que el personatge provocava Gregor Samsa a les persones que van veure la seva transformació.

Quan la mola és meitat bèstia i meitat persona, el tret més significatiu és el seu pèl abundós. Les descripcions acostumen a precisar que de cintura en amunt són una cosa i de cintura en avall una altra. En general, la part superior del cos té forma persona, en canvi, de cintura cap avall, és d'animal, com ara vedell, boc o cabra. En aquests casos sempre es parla del tipus d'animals que es troben a les cases de pagès.

10. *El pecat comès*

Normalment, el pecat assenyalat és la zoofília, la relació sexual d'una persona amb un animal:

Això diu que va passar a Santa Pau que hi va haver un noi, es va fer amb una vaca. Fent-se amb una vaca, esclar va sortir que no era bèstia ni persona, i van anar a buscar el veterinari. Li van demanar a l'hereu: —Què t'hi ets fet amb la vaca? —No, jo no he

El Vinyals, masia situada al terme de Sentfores (La Guixa) prop de Vic. Foto: Xevi Roviró, abril 2012.

fet res. Ho varen dir en el fadrister i ell va dir que sí. Que ell ho havia fet amb una vaca i diu que va sortir que no era ni bèstia ni home, ni persona. (Ramon Comte, Sant Boi de Lluçanès)

Aquestes relacions no es relaten mai de forma gaire clara, s'expliquen les coses de manera confusa i amb un cert secretisme i avergonyiment, propi de les referències a les coses prohibides. Per això, no se sap ben bé si a causa del pecat comès per l'home, aquest el transmet a la dona, que parirà una mola, o bé és l'animal femella qui pareix un ésser meitat humà meitat animal:

Jo el que havia sentit a dir que naixia un vedell, que havia nascut un vedell que era estrany i no varen saber. Bueno s'ho varen témer i llavors varen vigilar el mosso i varen veure que s'anava amb la vaca i, havia quedat. Això sí... Molt deformat. Tenia cosa de bèstia i cosa de persona, però mal fet. (Dolors Llimós, Tona)

Es veu que era d'una persona que es veu que un dia o una vaca o euga o mula, ell, o fos vaquer, fos amo, fos un mascle diguem, la va... l'esperma es devia ajuntar i va sortir, va parir aquella mica, allò. Es va dir molt poc. L'amo de Ginestet, aquell, es volia explicar, però sempre li deien: —Això es calla, això no es diu. (Vicenç Pujol, Sant Martí de Centelles)

Una persona que va fer ús de la cabra i va sortir mitja cabra i mig boc, o una que es va deixar enredar pel boc, perquè n'hi ha, hi ha persones que el sexe... També es 'via dit algun cas d'una clínica, d'una dona que havia tingut gossos. (Salvador Parés, Gurb)

Aquí va haver-hi una vegada que tenien gossos adomats que molts homes tenien una gosseta o alguna cosa que els adomaven i el pastor que té la manyaga que la cria d'un tros lluny i no deixa mai el pastor i sempre li don alguna cosa con hi va. Ell estava un any sense baixar al poble i es veu que, que, què... I si en sortia un desgraciat tothom se'ls amagaven o el feien estar com una cort de porcs... o fer-lo dormir en una màrrega allà en un racó. (Montserrat Clos i Boix, Viladrau)

En una ocasió no es tracta de referir una perversió sexual, sinó que s'expressa només una creença supersticiosa:

Si una dona prenyada tocava un gat podia sortir una espècie de dimoni o una cosa aixís. Que el fill podia sortir una espècie de dimoni, que no fos una persona normal. Una dona d'aquestes que tenen gats falders, que estava en cinta: Tu no toquis el gat que això no porta astrugància, et podria sortir un dimoni en vès d'un fill! (Martí Pujolar, Lluçà)

11. Alguns trets comuns dels relats dels informants

Els relats acostumen a barrejar grans imprecisions amb concrecions molt marcades. En general les imprecisions es refereixen a l'època en què els fets van succeir. Normalment l'informant coneix la història per transmissió oral, des de la infantesa i referit a un temps allunyat del present i propi d'altres èpoques; en canvi, al costat d'aquestes vaguetats hi ha dades molt precises: es dona el nom d'un mas, el cognom d'una família i la localitat concreta on es va produir el part d'una mola. Així, surten noms com ara el mas del Vinyals de Santa Eulàlia; la Font de Lluçà, a Lluçà; a Olot, fa anys; a Malla; al poble de Santa Pau de la Garrotxa.

Aquestes qüestions sembla que es difonien en les converses de les dones, on, per bé que no volien parlar-ne davant dels infants, especialment si eren nenes, les més joves acabaven descobrint-les, justament per tractar-se de matèria prohibida:

Con les noies grans parlaven d'això ens feien marxar en les petites, perquè no ho sentíssim. Ho explicaven d'amagat. Jo me'n recordo una que deia: —Mira n'hi va haver una que es pensava que estava embarassada i en comptes de tenir una criatura va tenir una bèstia... (Dolors Melian Serra, de Vic)

12. Com acabar amb la Mola

Con surt la mola la comadrone ha d'anar a agafar una cosa, un drap, i escanyar la mola i llavors sortir la criatura. (Remei Casanovas, Vic)

Per alliberar-se'n calia destruir-les posant-les dins d'un forn de fer pa, el qual calia tancar de seguida i encendre ben fort. El forn en què tothom cremava una mola s'havia de tirar a terra i no s'hi podia tornar a fer pa; podia, en canvi, servir per a coure-hi obra i altres coses, però no menjar. (Joan Amades, 1950-1955)

Cal llençar-lo dins un forn de coure pa ben encès i tancar-ne de seguida la portella fins que quedi tot socarrimat; però llavors ja no s'hi pot coure més menjar. (Soler i Amigó, 1998)

BIBLIOGRAFIA

ALCOVER, A. M.; MOLL, F.B. (1930-1962): *Diccionari català-valencià-balear*.

AMADES, J. (1950-1955): *Costumari català*, volum v, Barcelona, Salvat Editores, SA/ Edicions 62.

CASANOVA, J. ; CREUS, J. (2000): *Més ràpids que el llamp, més vius que el foc*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

COROMINES, J. (1980-1991): *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua*.

Catalana, GISPert, F. (2008): *Màgia per a un poble*, València, Edicions del Bullent.

GONZÁLEZ, T. i ALERT, F. (2011): *El bestiari ocult del MNAC*. Art Romànic, MNAC, Barcelona.

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA <https://www.enciclopedia.cat/>

GRIERA, A. (1935-1947): *Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular de Catalunya*, Barcelona, Polígrafa.

GRFO (Grup de Recerca Folklòrica d'Osona) Arxiu.

SOLER I AMIGÓ, J. (1998): *Enciclopèdia de la Fantasia Popular catalana*, Barcelona, Barcanova.

